

*Правове забезпечення реалізації прав людини та перспективи їх
удосконалення.*

Білобродов Анатолій Євгенович,

*студент другого курсу, гр. БПУА-20
факультету економіки та бізнесу КНУТД.*

*Науковий керівник:
професор кафедри приватного та публічного права
Інституту права та сучасних технологій КНУТД,
к.ю.н., професор Олійник А.Ю.
м. Київ, Україна.*

**ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ**

Вступ. Становище індивіда в суспільстві, відображене і закріплене в основному законі, визначається як конституційний статус особи. Його зміст насамперед виявляється в інституті громадянства, принципах і власне конституційних правах і свободах особи. Громадянство є засобом інституціоналізації принципів взаємовідносин держави і особи. Стан громадянства створює взаємні права і обов'язки.

Метою та завданнями дослідження є : а) аналіз існуючих наукових і нормативних джерел щодо інституту громадянства і названого суб'єктивного права; б) формулювання та характеристика поняття і принципів громадянства; в) пропозиція висновків і рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання та реалізації суб'єктивного права особи на громадянство.

Основний текст. Поняття громадянства в Україні розглядається в об'єктивному і суб'єктивному значенні. Об'єктивне розуміння конституційного права на громадянство – це система конституційно-правових норм, що складають головний інститут конституційного права і є засобом об'єднання норм і принципів взаємовідносин держави і людини [1, с. 10]. У суб'єктивному розумінні громадянство є передумовою реалізації права на громадянство і

визначається, як можливість людини мати постійний, необмежений у просторі, політико-правовий зв'язок її з державою, заснований на юридичному визнанні державою цієї особи [2, с. 130]. Громадянство України визначає постійний правовий зв'язок особи і Української держави, який знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках. Право на громадянство є невід'ємним правом людини. Ніхто не може бути позбавлений громадянства або права змінити громадянство. Українська держава забезпечує охорону і захист прав, свобод та інтересів своїх громадян. Належність до громадянства України забезпечує широке коло прав і свобод у різноманітних сферах життя. Громадяни України наділені важливими правами й свободами і мають право вимагати від держави захисту своїх прав. Так, дипломатичні представництва та консульські установи України за кордоном зобов'язані вживати заходів для забезпечення громадянам України можливості користуватися в повному обсязі правами, наданими їм законодавством країни перебування, міжнародними договорами, учасниками яких є Україна і держава перебування, у встановленому законодавством порядку захищати їхні інтереси, що охороняються законом, а в разі необхідності — вживати заходів для поновлення порушених прав громадян України. Громадянство як стійкий правовий зв'язок між особою та державою, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках, є важливим компонентом правового статусу людини. Відображаючи принципові засади взаємовідносин особи і держави, громадянство, з одного боку, є головною умовою поширення на особу всього комплексу прав, свобод та обов'язків громадянина певної держави, а з іншого – накладає на державу відповідні обов'язки щодо громадян, зокрема в частині, що стосується їх дипломатичного захисту та представлення на міжнародній арені. Саме тому будь-яка людина буде позбавлена значної частини своїх фундаментальних прав, якщо не матиме громадянства. Громадянство є також виявом суверенітету держави, оскільки держава має право самостійно вирішувати питання, хто може бути і є її громадянами. При цьому від того, як будуть урегульовані питання громадянства, багато в чому залежить стан і стабільність держави та її інститутів.

Отже, громадянство в суб'єктивному розумінні – це постійний політико-правовий зв'язок особи з державою, який зумовлює наявність у них взаємних прав, свобод, законних інтересів та обов'язків, як на території країни, так і за її межами.

Правове регулювання громадянства в Україні на сьогодні здійснюється Законом України „Про громадянство України” від 18 січня 2001 року із змінами. Цей Закон, відповідно до Конституції України, визначає правовий зміст громадянства України, підстави і порядок його набуття та припинення, повноваження органів державної влади, що беруть участь у вирішенні питань громадянства України, порядок оскарження рішень з питань громадянства, дій чи бездіяльності органів державної влади, їх посадових і службових осіб.

Принципи громадянства – це вихідні засади, керівні ідеї щодо відносин держави з особою, що знайшли своє закріплення у Конституції та законодавстві України. Законодавство України про громадянство ґрунтується на таких *принципах*: 1) єдиного громадянства – громадянства держави Україна, що виключає можливість існування громадянства адміністративно-територіальних одиниць України. Якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України; 2) запобігання виникненню випадків безгромадянства; 3) неможливості позбавлення громадянина України громадянства України; 4) визнання права громадянина України на зміну громадянства; 5) неможливості автоматичного набуття громадянства України іноземцем чи особою без громадянства внаслідок укладення шлюбу з громадянином України або набуття громадянства України його дружиною (чоловіком) та автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя внаслідок припинення шлюбу або припинення громадянства України другим з подружжя; 6) рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними

громадянства України; 7) збереження громадянства України незалежно від місця проживання громадянина України; 8) принцип гарантування Україною піклування та захисту своїм громадянам, які перебувають за її межами; 9) принцип неможливості вигнання або видачі громадянина України іншій державі [3, с. 124]. Принцип єдиного громадянства закріплено в Законі і Конституції. Цей принцип має декілька аспектів: по-перше, “внутрішнє” єдине громадянство держави Україна означає, що не можуть існувати громадянства окремих адміністративно-територіальних одиниць України. Тобто, не може бути громадянства Автономної Республіки Крим, чи міста Києва або Севастополя, чи будь-якої області. Зазначений аспект цього принципу спрямований на забезпечення унітарності держави. Принцип запобігання виникненню випадків безгромадянства (апатризму) і означає неприпустимість втрати громадянином України громадянства внаслідок колізії національного законодавства України із законодавством інших держав, громадянство яких він бажає отримати. Це один з найважливіших міжнародних принципів у сфері громадянства. Апатризм – це дуже негативне явище як для самої особи, так і для держави, в якій вона проживає. Якщо громадянство – правовий зв’язок індивіда з державою, то апатризм – це відсутність такого зв’язку. Апатриди обмежені порівняно з громадянами в своїх правах, насамперед, в політичних. Вони також знаходяться в гіршому становищі порівняно з іноземцями, тому що не можуть звернутися за дипломатичним захистом до жодної з держав. Негатив у відношенні до держави проявляється через неможливість залучити особу без громадянства до проходження обов’язкової військової служби, а також через те, що їх практично неможливо видворити з території держави за грубе порушення законодавства.

Принцип неможливості автоматичного набуття громадянства України іноземцем чи особою без громадянства внаслідок укладення шлюбу з громадянином України або набуття громадянства України його дружиною (чоловіком) та автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя

внаслідок припинення шлюбу або припинення громадянства України другим з подружжя. Цей принцип також має два аспекти. Перший стосується автоматичності набуття чи припинення громадянства України, яке як таке неможливе. Поняття “автоматично” означає з настанням юридичного факту, тобто таких життєвих обставин, з якими норми права зв’язують виникнення, зміну чи припинення правовідносин, в даному випадку, на підставі якого набувається чи втрачається громадянство. Отже, громадянство набувається чи припиняється не автоматично, а з моменту видання Президентом України відповідного указу чи набрання чинності іншого документу у встановлених Законом випадках.

Висновок. Підсумовуючи результати дослідження можна запропонувати деякі висновків і рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання та реалізації суб’єктивного права особи на громадянство. Ознаками громадянства України в суб’єктивному розумінні є : а) постійний зв’язок; б) політичний зв’язок; в) правовий зв’язок; г) взаємні права і обов’язки.

Принципами громадянства України: 1) єдине громадянство; 2) запобігання виникненню випадків без громадянства; 3) неможливості позбавлення громадянина України громадянства України; 4) визнання права громадянина України на зміну громадянства; 5) неможливості автоматичного набуття громадянства України іноземцем чи особою без громадянства внаслідок укладення шлюбу з громадянином України або набуття громадянства України його дружиною (чоловіком) та автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя внаслідок припинення шлюбу або припинення громадянства України другим з подружжя; 6) рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними громадянства України; 7) збереження громадянства України незалежно від місця проживання громадянина України; 8) гарантування Україною піклування та захисту своїм громадянам, які перебувають за її межами; 9) принцип неможливості вигнання або видачі громадянина України.

Список використаних джерел:

1. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник К.: Атіка, 2001. 308 с.
2. Олійник А.Ю. Конституційні свободи людини і громадянина та їх забезпечення в Україні: Монографія. К.: КНУТД; Дніпро: ДДУВС, 2018. 371 с.
3. Олійник А.Ю. Курс лекцій з конституційного права України: Навчальний посібник; передмова професора В.В. Коваленка. К.: КНТ, 2013. 445 с.

Вербенець Анна Сергіївна,

студентка другого курсу, гр. БП-20

Інституту права та сучасних технологій КНУТД.

Науковий керівник:

професор кафедри приватного та публічного права

Інституту права та сучасних технологій КНУТД,

к.ю.н., професор Олійник А.Ю.

м. Київ, Україна.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Вступ. Конституція України декларує правовий характер Української держави. Основного Закону проголошує людину та її права найвищою соціальною цінністю в Україні. При цьому права людини виступають детермінуючим критерієм, що визначає зміст і спрямованість діяльності держави. Закріплюється принцип відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав та свобод людини визначається головним обов'язком держави (ст. 3). У контексті сказаного стає очевидним, що реалізація положень ст. 1 і 3 Конституції України стає ключовим питанням збереження національного суверенітету і головною умовою української державності. Отже, у сучасній Україні легітимність влади та права людини нерозривно зв'язані між собою.

Метою дослідження є характеристика: а) поняття і ознак конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; б)